

MIEJSCA DZIEJÓW I PAMIĘCI NARODOWEJ

Obwód Miński

MIEJSCA PAMIĘCI

DEREWNO

(rej. Stołpiecki)

1. Na przykościelnym cmentarzu pochowani są dwaj żołnierze 1. kompanii Stołecznego baonu AK, którzy zginęli 1 stycznia 1943 roku. Oprócz tego znajduje się tam grób księdza Pawła Dołżyka, który został zamordowany latem 1943 r.

2. Na cmentarzu parafialnym również znajdują się pochówki żołnierzy AK.

DOŁHINÓW

(rej. Wilejski)

1. Ksiądz Józef Kalasanty Lwowicz (ur. 1794 - zm. 02.12.1857), pochowany w krypcie kościelnej. Należał do filaretów. Był przyjacielem Adama Mickiewicza i Tomasza Zana. Przez długi czas przebywał w areszcie w sprawie filomatów i filaretów. Został uwieczniony przez Adama Mickiewicza w „Dziadach” jako jeden z głównych bohaterów.

2. Przy wyjeździe z miasteczka znajduje się cmentarz wojskowy. Pochowani są tu m.in. żołnierze polscy z lat 1919-1920 oraz pięciu funkcjonariuszy KOP poległych we wrześniu 1939 r.

3. Na cmentarzu parafialnym znajduje się grób podchorążego Władysława Rymszy.

DRUČKOWSZCZYŻNA

(rej. Nieświeżski)

Grób Czesława Kunickiego, lekarza, powstancą Styczniowego.

Na zdjęciach widać, jak z czasem niszczy jego nagrobek: zniknęło ogrodzenie, złamał się krzyż.

IIJA

(rej. Wilejski)

Grób Mieczysława Tukałło, powstancą Styczniowego. Wyrokiem sądu został zesłany na pięć lat na Syberię. Następnie mieszkał w Warszawie. Zgodę na powrót do ojczyzny otrzymał dopiero w 1883 roku. W tym samym roku zmarł.

IWIENIEC

(rej. Wołczyński)

1. Przy murze ogrodzenia „Białego” kościoła znajduje się krzyż ustawiony na grobie nieznanego polskiego żołnierza. Według niektórych informacji w mogile pochowane są dwie osoby.

2. Na cmentarzu parafialnym znajdują się mogiły żołnierzy AK poległych w latach 1943-1944. Są to między innymi:

- Stanisław Lembowicz, poległy 1. 12. 1943
- Wacław Mikucki, poległy w lipcu 1943 r.
- Stanisław Klinko, zabity 15.08.1943 r.
- Anatol Aleksandrowicz, poległ 19.06.1943 r.
- Zbigniew Niedźwiedzki, zginął 20.06.1943 r.

Na cmentarzu pochowani są także Kazimierz i Lucja Dzierżyńscy, rozstrzelani przez Niemców w czerwcu 1943 r. za współpracę z AK.

JANUSZKAWICZY

(rej. Wołożyński)

Przy wjeździe do wsi znajduje się krzyż pamiątkowy, na którym umieszczona jest tablica z nazwiskami mieszkańców wsi (w większości Polaków), którzy zginęli podczas niemieckiej akcji

KAMIEN

(rej. Wołczyński)

1. Na cmentarzu przykościelnym znajdują się groby księdza Leopolda Aulicha i księdza Kazimierza Rybałtowskiego, którzy zostali zamordowani 24 lipca 1943 r. podczas niemieckiej akcji karnej.
2. Na cmentarzu parafialnym znajduje się zbiorowa mogiła 21 żołnierza Stołpieckiego zgrupowania AK, poległych w dniach 14/15 maja 1944 r.

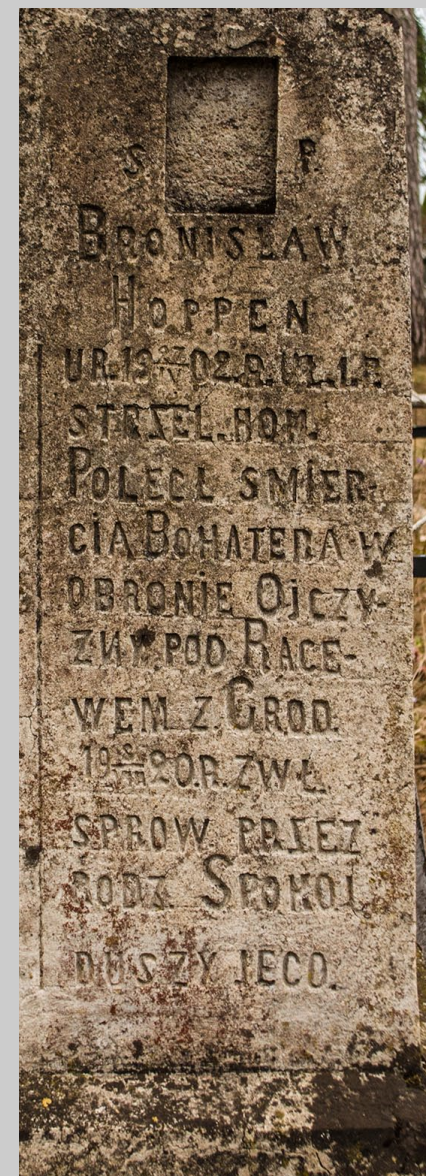
NAROCZ (Kobylnik)

(rej. Miadziolski)

1. Na cmentarzu parafialnym znajduje się grób ułana Bronisława Hoppena, zmarłego 19.08.1920.

2. Na tym samym cmentarzu znajduje się wspólny grób Jana Paniaka, sekretarza Zarządu Wojewódzkiego Związku Osadników Wojskowych, kawalera Krzyża Walczących i Zbigniewa Kolasieńskiego, Harcerza 10 wileńskiej drużyny, który zginął podczas ratowania kolegów.

3. Przy wyjeździe z miejscowości znajduje się zbiorowy grób, w którym prawdopodobnie pochowani są polscy żołnierze polegli w latach 1919-1920.

KOŚCIENIEICZE

(rej. Wilejski)

Na cmentarzu parafialnym znajdują się pochówki rodziny Tomkowiczów, w tym grób (symboliczny?) kapitana Karola Tomkowicza, który zginął w 1941 roku w obozie sowieckim.

KRASNE

(rej. Mołodeczański)

Na cmentarzu parafialnym zachowały się:

- grób Ignacego Abramowicza, uczestnika Powstania Styczniowego
- grób kaprała Józefa Miksa z 8 szwadronu K. O. P.

Weterańska czapka honorowa dla 100-letniego starca

KRZYWICZE

(rej. Miadziolski)

Częścią miejscowego cmentarza parafialnego jest polski cmentarz wojenny z lat 1918-1920. W jego centrum umieszczony jest obelisk z pamiątkową tablicą.

Na tym samym cmentarzu parafialnym znajduje się kamień pamiątkowy wzniesiony z okazji 50 rocznicy Powstania Styczniowego, ufundowany przez rodzinę Paszkiewiczów.

KURANIEC

(rej. Wilejski)

Na przykościelnym cmentarzu znajduje się zbiorowy grób uczestników Powstania Styczniowego, a także polskie pochówki Wojskowe z okresu 1919-1920.

MAKASZE

(rej. Nieświeżski)

Na cmentarzu parafialnym znajduje się grób Nieznanych Żołnierzy Polskich z okresu 1919-1920.

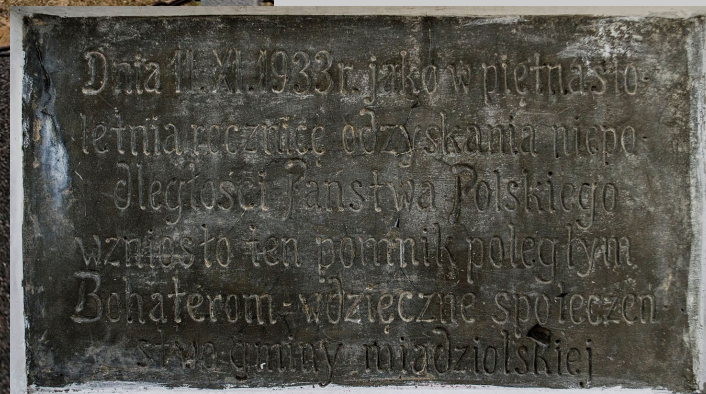

MIADZIOŁ

(rej. Miadziolski)

Na cmentarzu parafialnym znajduje się zbiorowa mogiła Żołnierzy Polskich z lat 1919-1920.

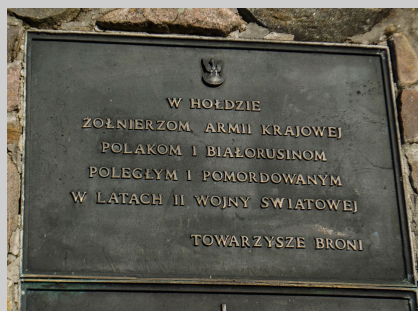
Zachował się pomnik postawiony z okazji 15 rocznicy odzyskania niepodległości przez państwo Polskie.

NALIBOKI

(rej. Stołpiecki)

Na cmentarzu parafialnym znajduje się Grób Nieznanego Żołnierza Polskiego. Tam też wzniesiono memoriał z trzema tablicami pamiątkowymi poświęconymi poległym w maju 1943 roku 127 mieszkańcom Naliboków, żołnierzom AK, a także ks. Józefowi Bajko i ks. Józefowi Boradynowie.

NIEŚWIEŻ

(rej. Nieświeżski)

**Na cmentarzu parafialnym
znajdują się masowe groby:**

1. Mogiła zbiorowa uczestników
Powstania Nieświeskiego 24
marca 1919 roku.
2. Pomnik i pochówki
funkcjonariuszy Policji
Państwowej.
3. Kwatera z polskimi Grobami
Wojennymi z okresu 1919-1920.

A także groby:

1. Heleny Pruszyńskiej,
sanitariuszki szpitala polowego
w Nieświeżu.
2. Józefa Piniuty, uczestnika
polskiego podziemia
patriotycznego, rozstrzelanego
przez bolszewików.
3. Michała Kraśnickiego,
policjanta.
4. Jana Józefa Dwernickiego,
syna bohatera Powstania
Listopadowego, generała
Dwernickiego.
5. Leokadii Sawickiej,
Opiekunki chorych na cholerę
dzieci uchodźców z Królestwa
Polskiego, zmarłej w 1915 roku.

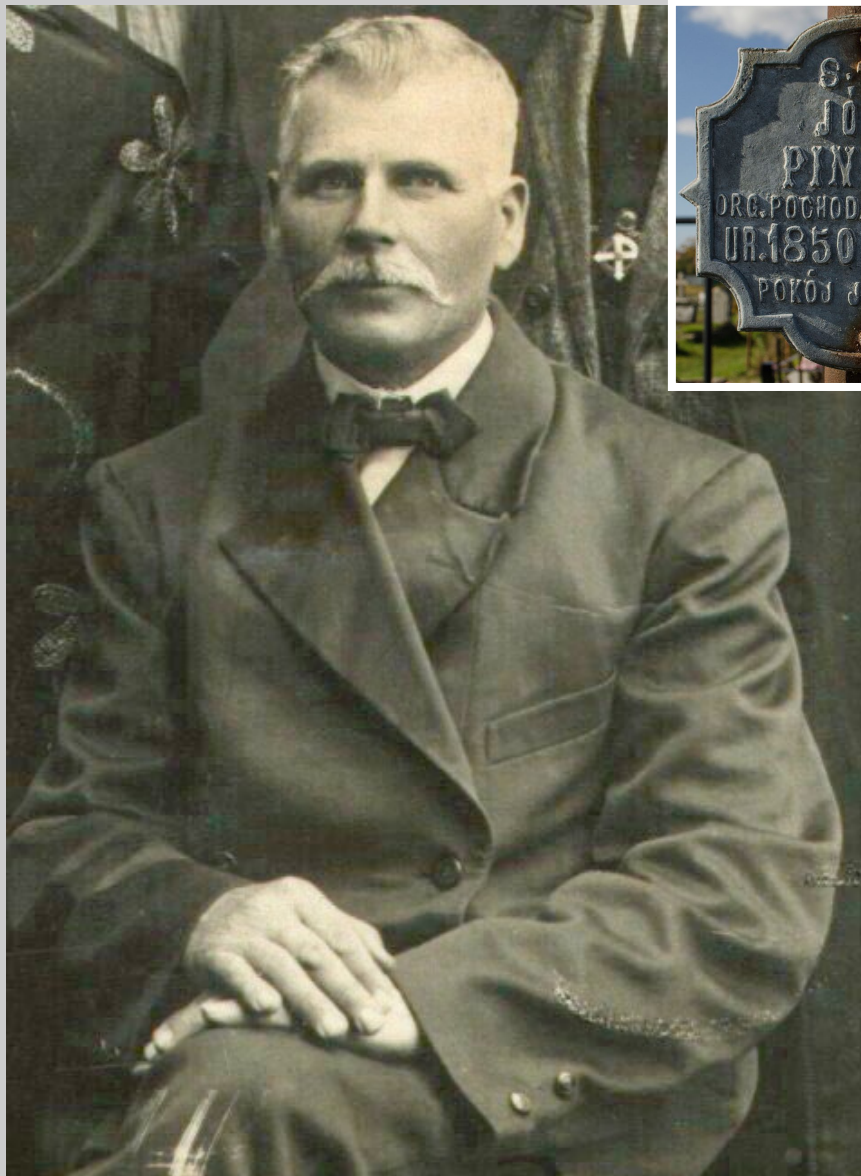
Ś. p. Mieczysław Wołnisty,
nauczyciel naszego gimnazjum, zamordowany przez bolszewików
w dniu 24 marca 1919 r.

ś. p. Stanisław Iwanowski.

NOWY ŚWIERŻEŃ

(rej. Stołpiecki)

Na cmentarzu parafialnym
znajduje się Kwaterna z polskimi
Grobnami Wojennymi z 1920
roku.

OBOREK

(rej. Mołodeczański)

Na przykościelnym cmentarzu znajduje się grobowiec rodziny Dederków. Wśród nich grób pierwszego biskupa mińskiego Jakóba Dederki, a także uczestnika Powstania Styczniowego Sotera Dederki.

KRAJSKIE PASIEKI

(rej. Wilejski)

W pobliżu wsi, w miejscu dawnej polskiej Strażnicy, znajduje się zbiorowa mogiła poległych we wrześniu 1939 żołnierzy K. O. P.

PLEBAŃ

(rej. Mołodeczkański)

Na cmentarzu parafialnym znajduje się zbiorowa mogiła uczestników Powstania Styczniowego. Pierwotnie znajdował się tu pomnik wzniesiony w okresie międzywojennym, staraniem żołnierzy KOP. Jego pozostałości zachowywały się do lat 1980-
ch. Obecnie na pochówku stoi nowy pomnik z tablicą w języku białoruskim.

PLESZEWICZE

(rej. Nieświeżski)

Na cmentarzu parafialnym znajduje się Grób Nieznanego
Żołnierza Polskiego, który zginął 17 września 1939 roku.

PUSZCZA NALIBOCKA

Na terenie Puszczy Nalibockiej znajdują się liczne polskie groby mieszkańców, którzy zginęli podczas niemieckich operacji karnych w latach II wojny światowej. Na zdjęciach zbiorowe groby 72 mieszkańców wsi Póldroże i 18 mieszkańców sąsiedniej wsi Nowy Dwór.

PRALNIKI

(rej. Wołóżyński)

Symboliczny grób rodziny
polskiego żołnierza, zaginionej
podczas II wojny światowej.

RADOSZKOWICZE

(rej. Mołodeczański)

Na cmentarzu parafialnym zachowała się kwatera z polskimi pochówkami wojskowymi z lat 1919-1920. Pośrodku znajduje się pomnik wzniesiony kosztem miasta Radoszkowice.

Za kaplicą cmentarną zachował się częściowo uszkodzony pomnik nagrobny Ludwika Kowalewskiego, który, prawdopodobnie, był uczestnikiem powstania listopadowego, a w czasie Powstania Styczniowego pełnił obowiązki powstańczego naczelnika powiatu Wilejskiego.

RUBIEŻEWICZE

(rej. Stołpiecki)

Na cmentarzu parafialnym znajduje się zbiorowa mogiła, w której pochowano 11 żołnierzy polskich poległych w 1920 roku oraz dwóch żołnierzy K. O. P. poległych we wrześniu 1939 roku.

SNÓW

(rej. Nieświeżski)

Na miejscowym cmentarzu parafialnym zachowało się kilka wojskowych pochówków.

1. Grób ppłk Jana Reliszko, dowódcy 27 Pułku Ułanów.
2. Grób Jana Krzemienieckiego, żołnierza K. O. P., który zginął w 1936 roku.
3. Grób nauczyciela Jana Kowalskiego, zamordowanego w 1924 roku podczas ataku dywersantów.

Dwa napady w Nieświeskiem, zabito sołtysa, kilka osób rannych.

We wsi Opłószki, powiatu Nieświeskiego, w pobliżu pogranicza, onegdaj w nocy wpadło do mieszkania nauczyciela Kowalskiego sześciu uzbrojonych bandytów.

Po dokonaniu rabunku bandyci wychodząc dali kilka strzałów raniąc Kowalskiego i sołtysa Chomicza.

Innych domowników również bardzo dotkliwie poturbowano i ograbiono. Wychodząc rozzuchwaleni opryszkowie przechwalali się, że teraz wszędzie będą napadali, gdyż nikogo się nie boją.

Ranny sołtys Chomicz po kilku godzinach zmarł z silnego upływu krwi.

Na miejsce napadu wyjechały władze śledcze i policyjne, które rozpoczęły energiczne dochodzenia. Podobno polieja wpadła na ślad zbrodniarzy.

Drugi podobny napad na majątek Dubieński hr. Karwickiego miał miejsce w nocy z 5 na 6 b. m. Podpalono budynki oraz rzucono granat do mieszkania rządcy majątku.

Budynki spaliły się zupełnie. Straty ogromne. Ranny rządcą C. przewieziony do szpitala.

Jest przypuszczenie, iż bandyci należą do bandy Muchy. Wyślana niezwłocznie pogoń nie dała pożądanego rezultatu.

Bandy na granicy sowieckiej.

Banda przybyła z zagranicy urządziła 5 maja napad na jedną z wsi powiatu nieświeskiego, zabiły wójta i nauczyciela poczem umknęła za granicę.

STARZYNKI

(rej. Wołczyński)

Na cmentarzu przy Kaplicy wiejskiej pochowano około 40 żołnierzy AK. Obecnie znajduje się tam wspólny dla wszystkich krzyż pamiątkowy.

Są też osobne pochówki żołnierzy AK na miejscowym cmentarzu parafialnym. Tam też ustawiono krzyż Straży mogił polskich.

STOŁPCE

(rej. Stołpiecki)

Na cmentarzu parafialnym znajduje się zbiorowy grób siedmiu polskich policjantów, którzy zginęli w sierpniu 1924 roku podczas ataku na miasto przez grupę dywersyjną. Nad grobem wzniesiono memoriałowy kompleks. Później na jego terenie pochowano jeszcze co najmniej czterech innych policjantów.

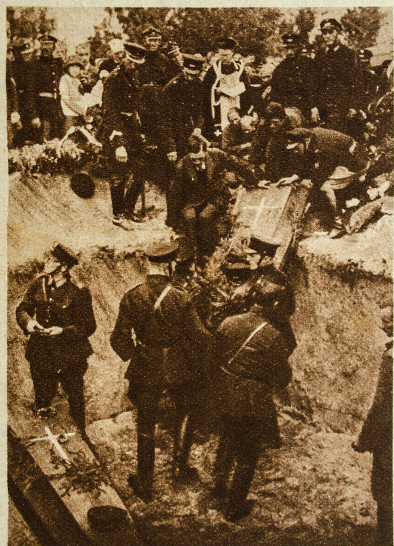
Po 1924 roku, za pomnikiem poległych policjantów, powstał cmentarz wojskowy, na którym chowano żołnierzy K. O. P.

**Posterunkowy Kazimierz Kwaśniewski, zabity
w ulicy Szpitalnej.**

**Posterunkowy Stanisław Wajdera, zabity koło
dworca kolejowego w Stołpcach.**

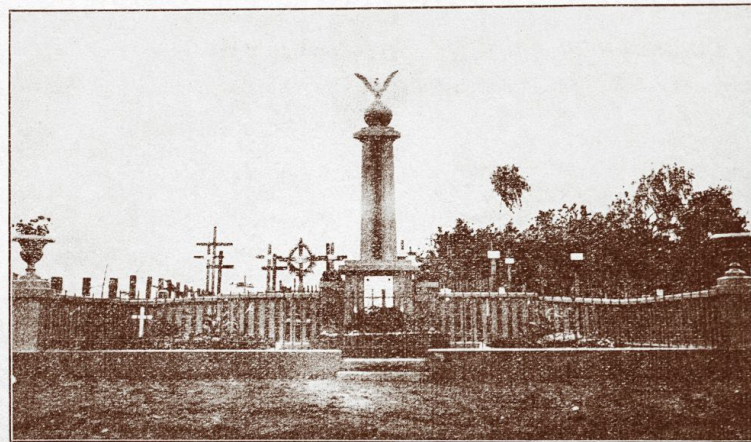

Spuszczanie trumien do grobu.

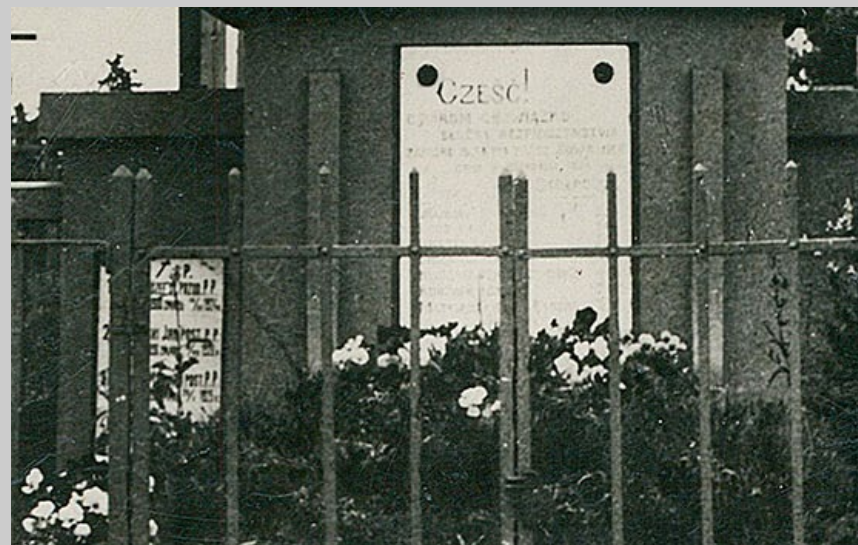

Trumny poległych w walce z bandytami.

Tym, co odeszli...

Staraniem Kasy Samopomocy szeregowych P. P. woj. nowogródzkiego stanął w Stolpcach pomnik na mogiłach policjantów poległych w walkach z bandami dywersyjnymi.

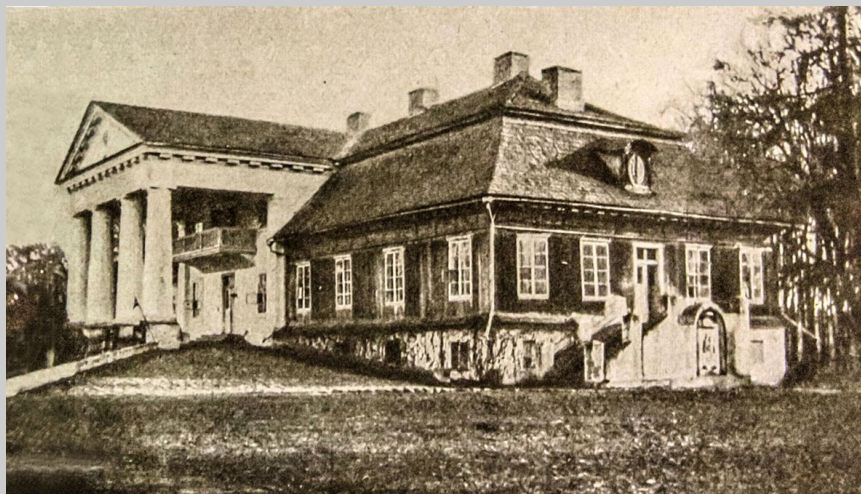
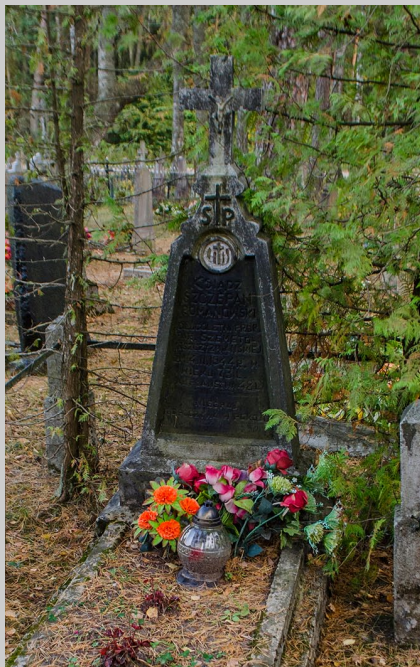

SZEMIETOWO

(rej. Miadziolski)

W kościele pochowane są szczątki kulkunastu ludzi, którzy zginęli 31 grudnia 1942 roku, podczas ataku na dwór w Szemietowie sowieckich partyzantów.

Na miejscowym cmentarzu znajduje się grób ks. Romanowskiego zamordowanego przez Niemców w 1944 roku, a także grób Łucji Spiegłaninówny zamordowanej przez NKWD jesienią 1945 roku. Być może za związek z polskim podziemiem.

UŻANKA

(rej. Nieświeżski)

Na miejscowym cmentarzu znajdują się groby polskich żołnierzy poległych i zmarłych w szpitalu w latach 1920-1921.

WIAZYŃ

(rej. Wilejski)

Na miejscowym cmentarzu znajduje się grób Hippolita Gecewicza, uczestnika Powstania Listopadowego na terenie powiatu Wilejskiego.

Marszałkiem powiatowym był podówczas Hipolit Gieczewicz. syn byłego gubernatora mińskiego. Miał on już z urzędu swego wielki wpływ na szlachtę, a oprócz tego zręczny, przebiegły, cały spekulacjom handlowym i przemysłowym oddany, miał mnogie i rozległe stosunki prywatne. Powszechnie zwracano oczy na niego, bo każdy sobie rachował, że się on na ślepo nie rzuci, ani dla wątpliwej nadziei kompromitować się nie zechce. Innych też powiatów marszałkowie czekali przykładu od niego. Tymczasem sposób myślenia Gieczewicza był zagadką. Nie wdawał się bowiem nigdy w politykę i starannie unikał rozmów mających jakąkolwiek styczność z wypadkami świeżo zaszłemi. Patrjoci wzajemnie zachowywali względem niego ostrożność i nie pociągali go do swoich narad. Jednakże czynili to nie przez obawę zdrady, bo znana uczciwość Gieczewicza, była dostateczną dla nich rękojmią, tylko żeby syna urzędnika i senatora moskiewskiego nie wprowadzić w trudne położenie. Ale nakoniec przyszła konieczna potrzeba rozmówić się z nim bez ogródek. Gieczewicz w chwili, kiedy między słowami a czynem nie było prawie przedziału, nie okazał najmniejszego wahania się; oświadczył od razu, że wspólnie z innymi synami ojczyzny gotów jest wszystko dla niej poświęcić.

WILEJKA

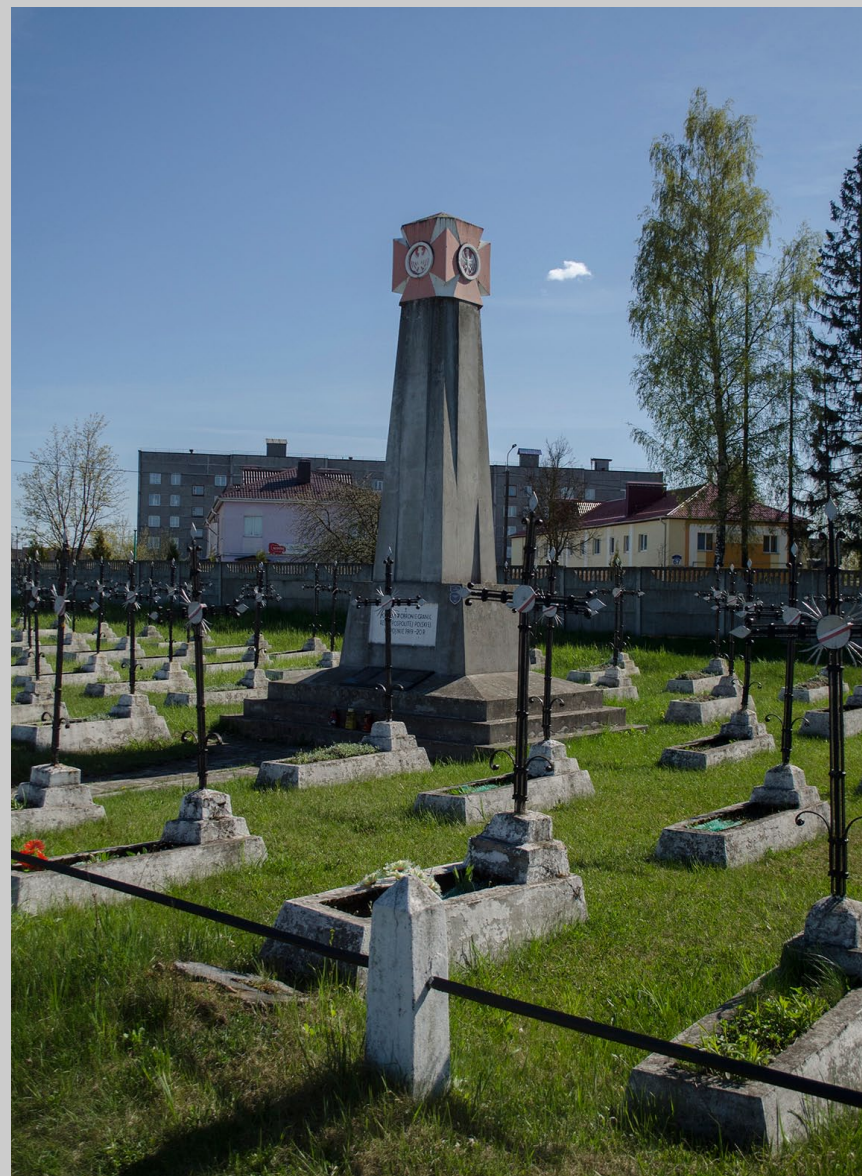
(rej. Wilejski)

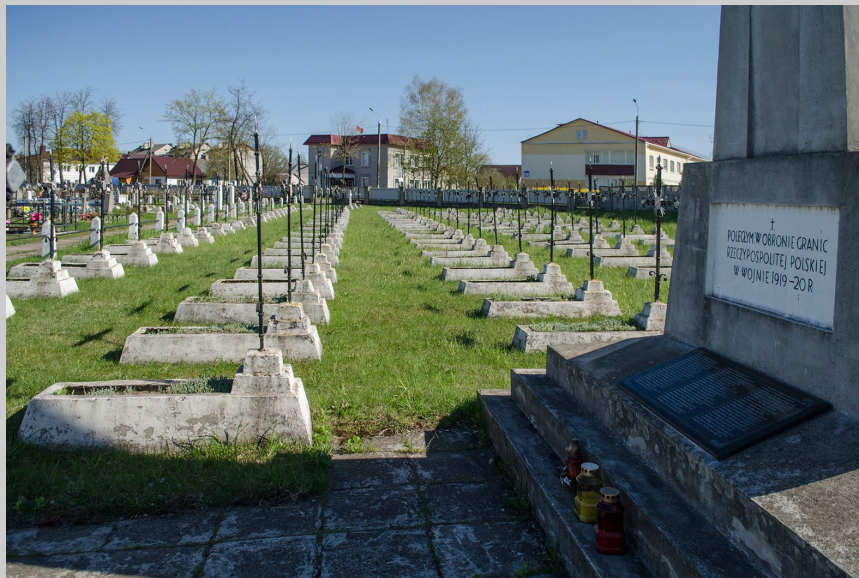
Na miejscowym cmentarzu znajduje się duży kompleks polskich grobów wojennych z obeliskiem w jego centralnej części.

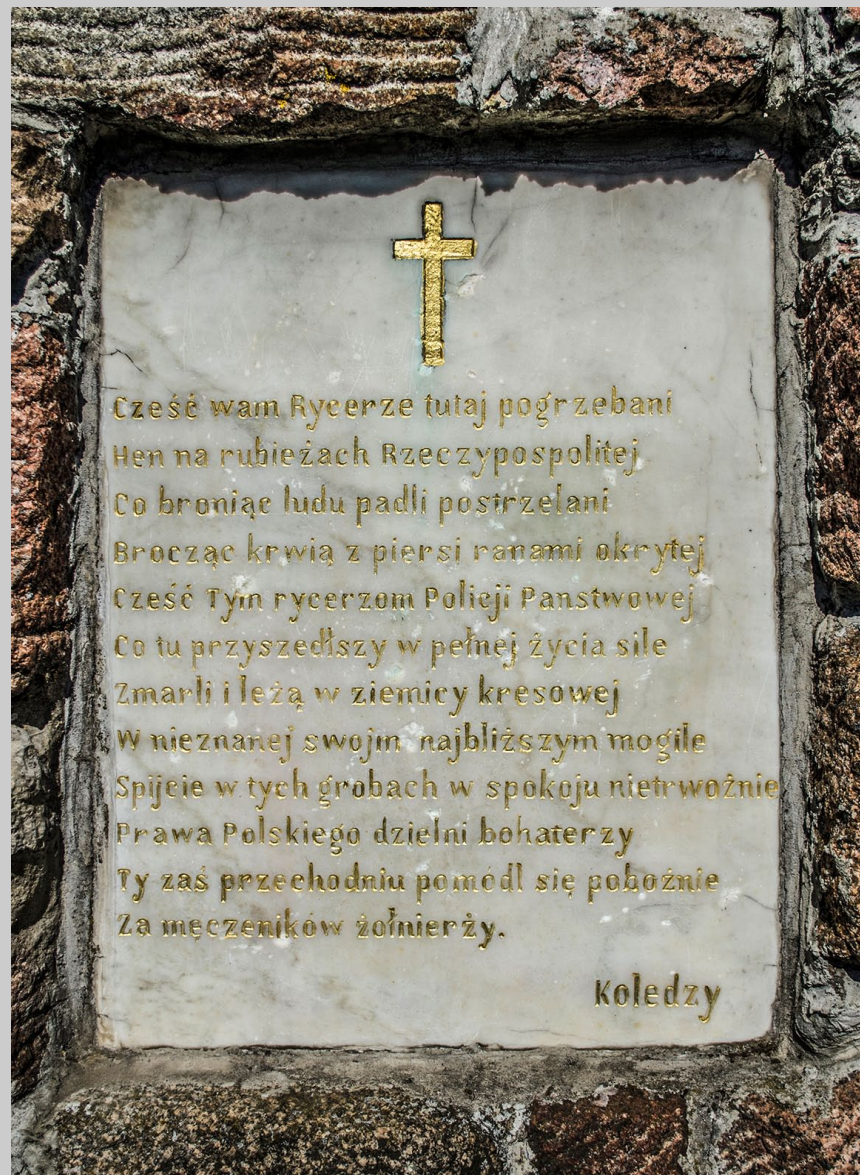
Ponadto w pobliżu cmentarza wojskowego znajduje się miejsce pochówku poległych w służbie policjantów z osobnym pomnikiem i tablicą pamiątkową.

Cmentarz wojskowy w Wilejce. Pomnik żołnierzy, poległych w walce z nawałą bolszewicką. Fot. W. Pikiś

Cześć wam Rycerze tutaj pogrzebani
 Hen na rubieżach Rzeczypospolitej
 Co broniąc ludu padli postrzelani
 Brocząc krwią z piersi ranami okrytej
 Cześć Tym rycerzom Poliej Państwowej
 Co tu przyszedłszy w pełnej życia sile
 Zmarli i leżą w ziemi cy kresowej
 W nieznaną swojm najbliższym mogile
 Spijcie w tych grobach w spokoju nietrwożnie
 Prawa Polskiego dzielni bohaterzy
 Ty zaś przechodniu pomódł się położy
 Za męczenników żołnierzy.

Koledzy

WISZNIEW

(rej. Wołczyński)

Na wzniesieniu, naprzeciwko kościoła, znajduje się zbiorowy grób trzech nieznanych polskich żołnierzy, którzy zginęli w 1920 roku.

WŁADYKI

(rej. Wilejski)

W lesie, w pobliżu wsi znajduje się zbiorowa mogiła, w której pochowano ponad stu uczestników Powstania Styczniowego, w tym przywódcę powstańców wilejskich Wincentego Kozieł-Poklewskiego.

Wincenty Kozieł-Poklewski.

WOŁOŻYN

(rej. Wołczyński)

Na miejscowym cmentarzu znajduje się zbiorowy grób żołnierzy K. O. P., zmarłych lub poległych w okresie międzywojennym.

W pobliżu zachował się grób sierżanta Franciszka Królaka.

HISTORYCZNE DZIEDZICTWO

BORISÓW

(rej. Borisówski)

Miejsce bitwy pomiędzy wojskami gen. Dąbrowskiego a wojskami rosyjskimi, która miała miejsce w listopadzie 1812 roku.

Gubernator Mińska gen. Mikołaj Bronikowski, który przeniósł się do Borysowa, ściągnął tu do obrony przedmościa 2,5-tysięczną 17. dywizję piechoty gen. Jana Henryka Dąbrowskiego. Razem z resztkami garnizonu mińskiego dawalo to ogółem prawie 4,2 tys. żołnierzy polskich, ale wartość bojową i morale utrzymała tylko dywizja Dąbrowskiego. O zmierzchu 20 listopada - dosłownie w ostatniej chwili - dywizja polska obsadziła przyczółek mostowy, osłaniający od zachodu, na prawym brzegu Berezyny, strategiczny most przez rzekę.

Już o świcie następnego dnia na przyczółek borysowski uderzyła 6-tysięczna dywizja Lamberta (11 batalionów piechoty i 8 szwadronów konnicy). Dużą rolę w nadchodzącej bitwie miała odegrać przewaga rosyjskiej artylerii (36 armat rosyjskich wobec 12 polskich). W dodatku część umocnień połowych przedmościa została parę tygodni wcześniej, na polecenie Bonapartego, zdemontowana. Tym samym w liniach polskich pełno było luk. Dąbrowski liczył jednak, że z odsieczą zdąży nadejść 15-tysięczny korpus Oudinota, który taki rozkaz odebrał od Napoleona już 19 listopada. Niestety, Oudinot zapomniał, że czas jest tu na wagę złota. Korpus marszałka maszerował bardzo powoli, w dodatku nie najkrótszą drogą i w najlepszym razie mógł przybyć pod Borysów za dwa dni. To było stanowczo za późno.

W tej sytuacji dywizja Dąbrowskiego broniła się rozpaczliwie aż do zmierzchu (Lambert ponawiał uderzenia trzykrotnie), po czym rozpoczęła odwrót. Resztki ocalałej dywizji przeprawiły się na lewy brzeg Berezyny, odchodząc w kierunku Łosznicy. Tej samej nocy dywizja Lamberta wkroczył do Borysowa, a kilka godzin później siły główne Cziczagowa. O skali zaciętości bitwy niech świadczy fakt, że Rosjanie stracili w niej prawie 2 tys. poległych i rannych, zaś Dąbrowski ponad 2,5 tysiąca.

<https://napoleon.org.pl/index.php/wojny-kampanie-bitwy/kampanie-1792-1815/257-kampania-1812>

Reduta Dąbrowskiego pod Borysowem nad Berezyną.

BOROWIKOWSZCZYŻNA

(rej. Wołczyński)

Miejsce męczeńskiej śmierci w 1943 roku ks. Hermana Stępnia i ks. Achillesa Puchały. Obecnie funkcjonuje tu centrum pielgrzymkowe.

Благославлёны Герман Стэпняк нарадзіўся 21 кастрычніка 1910 г. у Лодзі (Польшча). У 1929 распусьціў манаскую падрыхтоўку ў Ордэне Братоў Меншых Канвэнтуальных (Францішканэў). Спачатку вучыўся ў Кракаве, а пасьля ў Рыме, дзе 25 ліпеня 1937 г. прыняў сакрамэнт сьвятарства. Пастыя публіцыя ў Вільнюсе ў Івянцэ быў накіраваны ў Пяршаў, дзе выконваў абавязкі вярніка, дапамагаючы адуку Ахілею.

Благославлёны Герман Стэпień уродзіўся 21 пазьдненька 1910 г. ў Лодзі (Польша). У 1929 г. распачаў новіцят ўе ўспольніце Браті Мніцкых Канвэнтуальных (Францішканэў). Пачаткова адбываў студыя ў Кракове, а наступна ў Рыміне, гдзе 25 ліпеня 1937 г. прыняў сьвячэньця каплянік. По прыбыцці до Івянцэ, зостаў скіраваны до Пяршэ, гдзе спэніаў абавязкі вікарыя, памагаючы аду Ахілею.

«Добры пастыр аддае жыццё сваё за авечак»
(Ян 10, 11)

19 чэрвеня 1943 г. у Івянцэ выбухнула паўстанне супраць нацыстаў. Як рэакцыя на гэтыя здарэнні нацысты распачалі гвалтоўную пашыфкацыю навакольных вёсак. 19 ліпеня 1943 г. карныя атрады увайшлі ў Пяршаў з мэтай спалення вёскі разам з жыхарамі. Атрымаўшы паведамленне ад камэнданта паліцыі аб запланаванай пашыфкацыі, сьвятары адмовіліся ад уцёкаў, вытлумачыўшы гэта тым, што павінны застацца разам з вернікамі, выказваючы словы: «Дзе авечкі, там павінны быць пастыры». На наступны дзень арыштаваныя былі перанесены ў вёску Баравікоўшчына каля Івянцэ. Па дарозе сьвятары даведзіліся, што яны загінучы, а рэшта арыштаваных застаюцца жыць і будзе скраваная ў лагеры. Увечары таго самага дня гэтыя браты-францішканцы былі забітыя выстралам у галаву. Іх целы былі спаленыя птыраўцамі на ўскраі вёскі Баравікоўшчына. Рэшткі іх недалепаных цел паў былі адукуваныя парэфіномі і пахаваныя каля касцёла ў Пяршаў.

Ад 23 верасня 2000 г. іх рэлікіі, даступныя для ўшанавання, знаходзяцца ў першаўскім касцёле сьвятога Юрыя.

19 czerwca 1943 r. w Iwonicach wybuchło powstanie przeciw Niemcom. W odwecie naziści rozpoczęli straszną pacyfikację okolicznych wiosek. 19 lipca 1943 r. wtargnęli do Pierszaj w celu spalenia wioski wraz z jej mieszkańcami. W przeddzień tragedii o. Achilles i o. Herman zostali poinformowani przez komendanta milicji o zaplanowanej pacyfikacji. Zaniechali jednak ucieczki tłumacząc, że powinni zostać ze swoimi wiernymi i wypowiadając słowa: „Gdzie są owce tam powinien być i pasterz”. Następnego dnia, aresztowani mieszkańcy wraz z ich pasterzami zostali poprowadzeni do wioski Borowikowszczyzna koło Iwonic. Po drodze kapłani dowiedzieli się, że zostaną zabici, ale pozostali aresztowani nie zgina, lecz zostaną skierowani do obojow pracy. Wczorasz tego samego dnia zakonnicy zostali zabici strzałem w tył głowy. Ich ciała zostały spalone w stodole na skraju wioski Borowikowszczyzna. Po opuszczeniu wioski przez hitlerowców, parafianie zebrali resztki ich niedopalonych ciał, złożyli w jednej trumnie i pochowali za kościołem w Pierszajach.

Od 23 września 2000 roku relikwie błogosławionych znajdują się we wnętrzu pierwszajskiej świątyni św. Jerzego.

МАЛІТВА

Пане Езу, Ты даў такое вялікае натхненне благаславлёным Ахілею і Герману, сьвятарам і мучанікам, што яны, як добрыя пастыры, аддалі сваё жыццё за авечак, праз іх заступніцтва просім Цібе, учыні, каб мы, уцягваючыся ў іх прыклад і праз іх заступніцтва, перамагалі сваё самалюбства і імкнеліся жыць дэцем дабра нашых бліжніх.

Праз Хрыста Пана нашага. Амен.

MODLITWA

Panie Jezu, który natchnął błogosławionych Achillesa i Hermana, kapłanów i męczenników, taką miłością do braci, że swoje życie oddali za twoje owce, spraw prosimy, abyśmy wpatrując się w ich przykład i za ich wstawiennictwem, przezwyciężali własny egoizm i coraz bardziej żyli dla innych.

Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Благославлёны Ахілес Пухала нарадзіўся 16 сакавіка 1911 г. ў Косіне каля Ланцута (Польшча). У 1927 распусьціў манаскую падрыхтоўку ў Ордэне Братоў Меншых Канвэнтуальных (Францішканэў) у Лодзі Лагевніках. 5 ліпеня 1936 г. прыняў сакрамэнт сьвятарства, потым быў накіраваны на пошу ў Гродна, а пасьля ў Івянцэ. На пачатку 1940 г. быў прызначаны пробачам парэфіі сьвятога Юрыя ў Пяршаў.

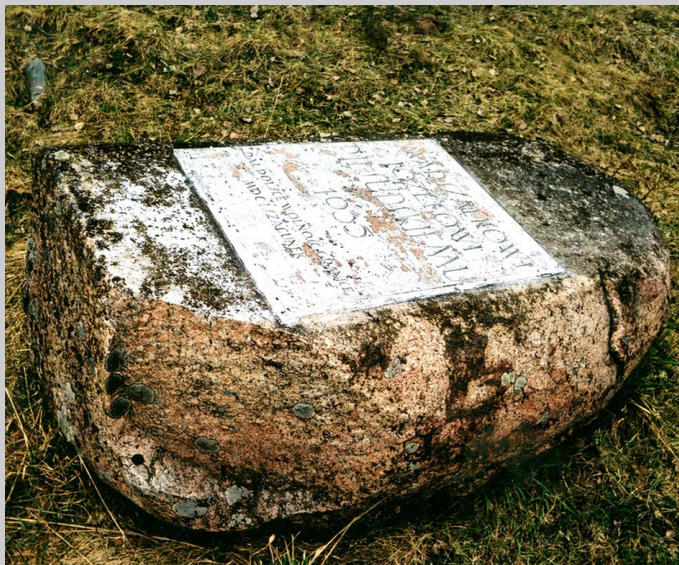
Благославлёны Achilles Puchała urodził się 21 marca 1911 r. w Kosinie k. Łancuta (Polska). W 1927 r. rozpoczął przygotowanie do życia zakonnego w klasztorze Braci Mniejszych Konwentalnych (Franciszkanów) w Łodzi-Lagiewnikach. 5 lipca 1936 r. przyjął święcenia kapłańskie, po czym został skierowany do pracy w Grodnie, a następnie do Iwonic. Na początku 1940 r. został mianowany proboszczem parafii świętego Jerzego w Pierszajach.

BUĆKI

(rej. Wilejski)

Ku pamięci zmarłego Józefa Piłsudskiego w 1935 roku w pobliżu miejscowej szkoły postawiono pomnik. Jego główna część przetrwała do dziś, ale została przewieziona do Wilejki.

JAK UCZCZONO PAMIĘĆ PIERWSZEGO MARSZAŁKA POLSKI

Na łąkach wsi Bućki gminy Chocieńczyce na Wileńszczyźnie leżał od wieków bezużytecznie olbrzymi kamień.

Kiedy nieubłagany los powołał do innego życia Pierwszego Marszałka Polski, a w społeczeństwie wioski Bućki i jej okolicy zrodziła się myśl uczczenia Jego pamięci, wówczas przypomniano sobie ów kamień-olbrzym i postanowiono wybudować z niego pomnik. Tak też i zrobiono.

Staraniem okolicznej ludności, jak i żołnierzy K.O.P., kamień ten przewieziono przed szkołę powszechną w Bućkach, tam go obrobiono, a na jednej z wygładzonych ścian umocowano tablicę marmurową z napisem: „Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu — 1935 — Dał Polsce wolność, granice, moc i szacunek“. Na drugiej, mniejszej płycie, umieszczonej na samym dole pomnika, wyryto inny napis: „Wzniesiony staraniem okolicznej ludności i żołnierzy K.O.P.“.

Gdy już wszystko było gotowe, nastąpiło w dniu 15 listopada b. r. uroczyste jego odsłonięcie.

Głaz pamiątkowy ku czci Marszałka Piłsudskiego, wystawiony we wsi Bućki, gm. Chocieńczyce.

fot. F. Jamka-Koperski

KURANIEC

(rej. Wilejski)

Przy wjeździe do miasteczka zachowała się podstawa i dolna część kolumny z pomnika poświęconego powstaniu Styczniowemu.

RUBIEŻEWICZE

(rej. Stołpiecki)

Dla uczczenia 11. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości w Rubieżewiczach wzniesiono pomnik zwieńczony figurą Pana Jezusa i orłem białym. Pomnik nie zachował się i dziś niedaleko pierwotnego miejsca znajduje się nowy, który dziedziczy swojego poprzednika. Tak zapewne zachowała się pierwotna rzeźba Pana Jezusa, a do 2020 roku na pomniku umieszczono także orła.

WOŁMA

(rej. Dzierżyński)

Na cmentarzu parafialnym
zachowała się część pomnika
poświęconego polskim
żołnierzom poległym za
niepodległość ojczyzny.

